

Van kasteel tot gemeentehuis

In de afgelopen jaren hebben in ons land verschillende gemeentelijke herindelingen plaatsgevonden. De voorbeelden zijn te veel in aantal om op te noemen. Toch is een aantal problemen, dat een gemeentelijke herindeling met zich meebrengt vaak identiek en geldt voor elke nieuw ontstane gemeente.

Eenzijds willen de oorspronkelijke kernen (of opgeheven gemeenten), indien enigszins mogelijk, enige vorm van eigen identiteit handhaven, maar anderzijds is het uit bestuurlijk oogpunt verstandig en vaak ook nodig, om vanuit één punt het gemeentelijke wel en wee aan te sturen. Vele oplossingen zijn mogelijk voor een centraal gehuisvest gemeentebestuur en diensten, waar hier niet verder op zal worden ingegaan.

Een punt van discussie dat bijna overal aan de orde komt, is de vraag waar het bestuurlijke centrum zal worden gesitueerd, daar de participerende kernen niet zelden over onvoldoende

bouwwolume beschikken op één plek in één van de al aanwezige gemeentehuizen het nieuwe bestuursapparaat te huisvesten. De belangrijke vraag rijst dan: waar en hoe moet het bestuurlijke centrum vorm krijgen op één punt? Bij voorkeur moet het nieuw te vormen gemeentehuis centraal liggen, goed bereikbaar zijn, voldoende bouwwolume hebben en voorzien zijn van ruime parkeergelegenheid. Toekomstige uitbreiding zal (soms) gewenst zijn en het bestemmingsplan moet sporen met te nemen beslissingen, wil een eventuele wijziging niet de kans lopen ernstig vertraging op te lopen bij onverhoopte procedures.

Voormalige havezathe Heeckeren te Goor. Frontgevel uit 1596. Het is een L-vormig gebouw, waarvan de ene poot naar achteren niet is te zien. Foto's auteur.

Hof van Twente

Een voorbeeld ter illustratie vormt de sinds 1 januari 2002 gevormde gemeente Hof van Twente. Deze nieuwe gemeente is ontstaan uit de vijf zelfstandige gemeenten Goor, Markelo, Diepenheim, Ambt Delden en Stad Delden, plus in die gemeenten een aantal verspreid liggende buurtschappen. Elke gemeente was in het bezit van een eigen gemeentehuis, die stuk voor stuk te klein zijn om onderdak te verlenen aan het nieuwe gemeentelijke apparaat (waarbij overigens ook ruimte werd gedacht voor politiek en openbare bibliotheek).

De gemeenteraad denkt dat een nieuw centraal te bouwen gemeentehuis aan de oorspronkelijke gemeente Goor een extra impuls zou

geven, daar Goor als centraal gelegen koopcentrum tekort schiet (er staan betrekkelijk veel winkelpanden leeg).

Het gemeentebestuur besloot om in het centrum van Goor een geheel nieuw onderkomen voor het bestuur van de Hof van Twente te bouwen, maar helaas zijn de beschikbare financiën niet voldoende dekkend gebleken. De burgers vrezen de tekorten op een later tijdstip gepresenteerd te krijgen.

Heeckeren

Ongeveer 500 meter ten noordoosten van de bebouwde kom van Goor ligt de voormalige havezathe Heeckeren, omringd door grachten en fraai opgaand hout en een aantrekkelijk landschap. Die havezathe is minstens al bekend sinds de 13de eeuw en het heeft een interessante geschiedenis, waar hier niet dieper op zal worden ingegaan. Vele adellijke geslachten wisselden elkaar in de loop van eeuwen af als bezitters en leenheren. De laatste edelman die het Huis bezat, was *Frederik Bosch van Drakenstein*, wiens erven het goed in 1898 verkochten. In het volgende jaar werd het kasteel gekocht door de zusters Dominicanessen te Neerbosch, die het Huis bewoonden tot het laatste kwart van de vorige eeuw. Momenteel is het kasteel een asielzoekerscentrum, waarvan het contract afloopt in het najaar van 2003. Het gebouw met bijbehorende opstallen is te koop.

Het huidige Heeckeren bestaat uit het vroegere 16de-eeuwse gebouw, waar in de jaren '30 van de vorige eeuw een grote vleugel aan is ge-

Het bouwhuis achter het kasteel, ook een monument. Het verkeert (visueel) in goede toestand en is ongeveer zo groot als twee grote herenhuizen.

bouwd. Toen was het gebouw nog geen rijksmonument, wat het inmiddels wel is geworden. Uitvoerige beschrijving van het complex zal hier achterwege blijven, daar de bijgaande illustraties voor zich spreken. Aan de noordzijde van het kasteelcomplex staat ook nog een geres-taureerd bouwhuis met twee bouwlagen en een hoog opgaand tentdak. Het omringende terrein is mooi, straalt rust uit en noodt tot wandelen.

Wat ligt meer voor de hand om het te koop staande gebouw te bestemmen tot gemeentehuis, wat zeker goedkoper zal uitpakken dan radicale nieuwbouw. Bij herbestemming zal wellicht ook een restauratiesubsidie mogelijk zijn, daar Monumentenzorg het op prijs zal stellen als het complex behouden blijft en niet ten offer valt aan een appartementencomplex of een andere wellicht 'belastende' bestemming.

Naast het 'oude' gebouw is de nieuwbouw uit de jaren '30 te zien. Dat deel is ongeveer even lang als het oude gebouw. Beide delen vormen samen een U-vorm.

Voorbeelden

De suggestie van bestemming tot gemeentehuis is uiteraard niet origineel. In het oosten van het land zijn verschillende havezathen deze weg gegaan. We denken dan aan de kastelen te Vorden en Ruurlo, die beide ook op een steenworp afstand liggen van de bebouwde kom. Het hergebruik van kasteel Vorden (ook uit de 16de eeuw) is een mooi voorbeeld van hoe een en ander tot stand is gekomen.

In de jaren '50 van de 20ste eeuw was dat kasteel in handen gekomen van een bouw-exploitatiemaatschappij, wat verontrustend werd genoemd. Om verkaveling en teloorgang te voorkomen besloten Gedeputeerde Staten van Gelderland in te grijpen. Handen werden ineen geslagen door het ministerie van CRM, het gemeentebestuur van Vorden en de besturen van Het Geldersch Landschap en de Vrienden der Geldersche Kastelen.

Door behoedzaam overleg en manoeuvreren lukte het om via Het Geldersch Landschap het complex over te dragen aan de gemeente Vorden. Sindsdien neemt 'Vorden' weer een belangrijke plaats in voor de burgers van het Achterhoekse dorp.

Zo zou het ook kunnen gaan te Goor. Heem-schut Overijssel steunt dit plan volmondig. Een initiatief, dat misschien ook elders navolging zou kunnen vinden.

Dr. H.Reynders is lid van Heem-schut Overijssel.

Literatuur

Gevers, A.J. en Mensema, A.J. *De Havezaten in Twente en hun bewoners*. 1995, p.307 t/m 319.

